İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

Maliye Çalışmaları Dergisi - Journal of Public Finance Studies
MCD 2024
DOI: 10.26650/mcd2024-1511609

Araştırma Makalesi / Research Article

Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Ampirik Bir Araştırma: Akdeniz Üniversitesi Örneği*

An Empirical Research on Tax Perception and Tax Awareness: The Case of Akdeniz University

Suzan Demir[1], Servet Akyol[2]

[1]Maliye Bilim Uzmanı, Antalya, Türkiye
[2]Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Antalya, Türkiye

Sorumlu yazar/
Corresponding author : Servet Akyol
E-posta/E-mail : sakyol@akdeniz.edu.tr

*Bu makale, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalında Doç. Dr. Servet AKYOL danışmanlığında Suzan DEMİR tarafından hazırlanan "Yükseköğretim Öğrencilerinin Vergi Algısı ve Vergi Bilinci: Akdeniz Üniversitesi Örneği" adlı yüksek lisans tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Başvuru / Submitted : 06.07.2024
Revizyon Talebi/ Revision Requested : 29.07.2024
Son Revizyon/ Last Revision Received : 01.08.2024
Kabul / Accepted : 12.08.2024
Online Yayın/ Published Online : 11.09.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Vergiler toplumsal yaşamdaki en önemli iktisadi olaylardan bir tanesini oluşturur. Vergi bir taraftan kamusal hizmetlerin ve kamu kesiminin finansman kaynağını oluşturur, diğer taraftan iktisadi aktörlerin gelir, servet ve harcama düzeyini etkiler. Vergiler vatandaşlar/mükellefler ile devlet arasındaki ilişkiye dayanır. Vergi ve vergi toplama faaliyeti siyasal karar alma süreçleri tarafından belirlenmekle birlikte, bir toplumun sosyo-kültürel yapısı ile de yakından ilişkilidir. Bu nedenle vergi politikalarının uygulanması vatandaşların/mükelleflerin vergiye yönelik algıları ve bilinçleri ile yakından ilgilidir. Bu çalışmanın amacı Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi bilincini ve algısını etkileyen faktörleri araştırmaktır. Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin demografik özellikleri, cinsiyetleri, öğrenim görülen fakülte ve bölümleri ile öğrenim düzeylerinin vergi bilinci ve vergi algısı açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı bu araştırmanın konusudur. Araştırmanın örneklemini 619 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bu anketler SPSS 27 paket program ile analiz edilmiştir. Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu vergiyi bir vatandaşlık görevi olarak algılamaktadır. Buna karşın öğrenciler Türk Vergi Sistemi'ne karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir. Öğrencilerin önemli bir bölümü vergilerin ödenmemesi durumunda kamu hizmetlerinin aksayacağını düşünmektedir. Analiz sonuçlarına göre vergiler seçmen tercihlerini belirlemede etkili bir unsur değildir.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Vergi algısı, Vergi bilinci, Akdeniz Üniversitesi

JEL Kodları: H20, H26, H29

ABSTRACT

Taxes are one of the most important economic events in society. On the one hand, taxes constitute the source of financing for public services and the public sector, and on the other hand, they affect income, wealth, and expenditures of economic actors. Taxes are based on the relationship between citizens and taxpayers and the state. Taxes and tax collection activities are determined by political decision-making processes but are also closely related to the sociocultural structure of a society. Therefore, the implementation of tax policies is closely related to citizens' and taxpayers' perceptions and awareness of taxes. The aim of this study is to investigate the factors affecting the awareness and perception of tax in Akdeniz University students. The subject of this study is whether there is a significant difference between the demographic characteristics, gender, faculties and departments, and education levels of Akdeniz University students in terms of tax awareness and tax perception. The sample of the research comprises 619 university students. The questionnaires were analysed with SPSS 27 package programme. Most Akdeniz University students perceive tax as a civic duty. However, students have a negative attitude towards the Turkish Tax System. A significant proportion of students believe that public services will be disrupted if taxes are not paid. According to the results of the analysis, taxes are not an effective factor in determining voter preferences.

Keywords: Tax, Tax perception, Tax awareness, Akdeniz University

JEL Classification Codes: H20, H26, H29

EXTENDED ABSTRACT

Tax is one of the most important economic events in modern economic relationships. On the one hand, tax constitutes the financing source of public services and the public sector; on the other hand, it affects income, wealth, and expenditures of economic actors. Tax and tax collection activities are determined by political decision-making processes and are closely related to the sociocultural structure of a society. As fiscal events, taxes are affected by political and economic developments and social and cultural developments. In this regard, taxation is a fiscal sociological phenomenon. A fiscal event has social, cultural, and religious aspects, and without considering these aspects, it is not possible to understand and explain social reality.

Tax perceptions of individuals and societies, how they evaluate taxes, and their reactions to taxes can be explained by tax psychology. Analysing why individuals and taxpayers react to taxes is extremely important for achieving the goals and objectives expected from taxation and ensuring voluntary tax compliance. Tax awareness is the level of willingness to fulfil tax-related obligations of citizens who know the importance of tax in terms of the realization of public services. Social awareness of the necessity of taxation is crucial for establishing tax consciousness. Political powers should convince society that taxes they collect will be returned to society in an efficient and effective manner. How an individual perceives taxes and the tax awareness that follows are affected by many psychological and sociological factors. While tax audits and penalties increase tax awareness to a certain level, increasing tax awareness in society depends mostly on sociological and psychological factors.

Individual factors affecting attitudes and behaviours towards tax are factors arising from the individual. These factors are subjective and vary from individual to individual. In this study, the factors that determine tax awareness and tax perception are demographic characteristics of the individual (gender, age, education, income level, etc.), tax morality, subjective tax burden, ability to pay taxes, political power, loyalty and trust in the state, perceived level of public expenditures, and taxpayers' views on other taxpayers.

The aim of this study is to investigate the factors affecting the tax awareness and perception of Akdeniz University students. There are many factors that affect individuals' tax awareness and tax perception. In this framework, the subject of this study is whether there is a significant difference between the demographic characteristics, gender, faculties and departments, and education levels of Akdeniz University students in terms of tax awareness and tax perception. developing future tax policies considering the results of this research will help to reach tax capacity by increasing tax compliance, which will lead to an increase in tax revenues. This study is the second to investigate tax perception and tax awareness at the Akdeniz University scale and therefore contributes to the development of the existing literature. This study aims to determine how Akdeniz University students perceive taxes, their attitudes towards the Turkish Tax System, the impact of taxes on students' voting preferences, their attitudes towards tax amnesty practises and evasion activities, and their level of tax awareness.

Many studies have investigated higher education students' tax perceptions and awareness in Turkey. These studies can be summarized at a few points in terms of sample scope. First, a significant number of studies have measured the tax perception and tax awareness of FEAS students (Ömürbek, et al., 2007; Sağlam, 2013; Serinkan and Erdoğan, 2017; Ayrangöl et al., 2017; Barlas and Güney, 2017; Başdağ, 2017; Karlılar and Kıral 2018; Tabakan and Orçun, 2018; Gürçam and Moç, 2019; Yanık and Doğan, 2022). The studies in the second part consisted of studies conducted at a single university as a whole or at different universities (Aydemir, 2013; Akkara and Gencel, 2016; Teyyare and

Kumbaşlı, 2016; Çiçek and Bitlisli, 2017; Bulu, 2018; Karacan, 2019; Özdemir, 2021). The few studies in the last section cover two different departments such as finance-theology (Yeşilyurt, 2015; Kıral, 2018) and different faculties such as law-theology (Koban and Bulu, 2017).

The research population is students studying at Akdeniz University in the 2021-2022 academic year. As of 2021, 66.209 students are studying at Akdeniz University. This figure was rounded up and taken as 66. 000. Because of the preliminary sampling, it was concluded that approximately 300 samples should be collected from the population. In this study, the sample size was decided to be 300 or more. A total of 656 surveys were administered to the students; 37 were not included in the analysis because some of the surveys were too damaged to be included in the analysis. The surveys were analysed with SPSS 27 package programme. In this study, a questionnaire was created using demographic information and statements obtained from studies on the subject in the literature. The questionnaire consisted of two parts. The first part includes the demographic information of the students consisting of 21 questions, and the second part includes 38 statements prepared according to a 5-point Likert scale to determine the attitudes and behaviours of the students towards tax.

The SPSS package programme used for statistical analysis in the field of social sciences was used to analyse the dataset. After the data were entered, they were checked. Incorrect data were corrected, and the data were made ready for analysis. Frequency analysis was used to determine the numerical distribution of the data (in terms of numbers). Descriptive statistics were used to determine variance, standard deviation, and percentage values related to the data obtained.

In this study, the Independent Sample t-test or its nonparametric equivalent Mann-Whitney U test was used to determine whether there was a significant difference between two independent groups, and One-Way Analysis of Variance (One Way Anova) or its nonparametric equivalent Kruskal–Wallis tests were used to determine whether there was a significant difference between more than two independent groups. Tukey and Schfee tests from post-hoc tests were used to determine the differences between the groups. The results obtained were interpreted at the 95% confidence interval and $P<0.05$ significance level. Normality and reliability analyses of the dataset were performed.

Factors affecting the tax perception and awareness of Akdeniz University students include the view of political power, the structure of taxes, the views of taxpayers on other taxpayers, the perception of public expenditures, tax justice, tax amnesties, and the level of deterrence of audits and penalties. Most Akdeniz University students perceive taxation as a civic duty and can establish a financial link between taxes and public services. It has been determined that most students do not know which taxes they pay, at what rates, and how much of their monthly income they pay in taxes. A significant proportion of students believe that public services will be disrupted if taxes are not paid.

The findings of this study show that Akdeniz University students have negative attitudes towards the Turkish Tax System. It has been determined that students do not have enough information about the Turkish Tax System, they think tax audits are not effective and sufficient, and they think that taxation is not fair. No significant difference was found between the 1st and 4th grades in the subdimensions of tax perception, tax awareness, the Turkish Tax System and tax-voter behaviour. However, statistically significant differences were found between 1st and 4th graders in attitudes towards tax amnesty-evasion, and 4th graders had a higher score. Similarly, the subdimensions of tax perception and tax-voter behaviour did not differ between associate and undergraduate students. In order to test whether there is a significant difference between the attitudes of students who take tax courses and those who do not take tax courses, the students of the department of finance and the faculty of theology were compared. According to the findings, it was determined that the tax perception scores of theology and finance department students were above average, and there was no difference between the two departments.

It was observed that there was no significant difference between theology and finance students in the sub-dimension of tax-voter behaviour, while there were differences between departments in the sub-dimensions of tax awareness, the Turkish Tax System, and tax amnesty and evasion. Students establish a link between taxes and democracy at an average level and think that the taxes paid are not used correctly and that they do not receive their money's worth. It has been determined that students want to learn the fiscal policies of the political party they support, that their voting preferences will not change even if the party they do not support reduces taxes, that the tax burden and tax rates are partially effective on students' voting preferences, and that political views are more effective on voting preferences.

Raising students' awareness of taxation is also important for raising future generations. In this context, an elective course called "Budget Literacy" can be offered to university students regardless of their faculties and departments. At this point, the necessity and importance of taxation and the awareness that each citizen is responsible for the continuity of income needed by the public can be contributed.

1. Giriş

Çalışmanın amacı Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi bilincini ve algısını etkileyen faktörleri araştırmaktır. Bireylerin vergi bilincini ve vergi algısını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu çerçevede Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin demografik özellikleri, cinsiyetleri, öğrenim görülen fakülte ve bölümleri ile öğrenim düzeylerinin vergi bilinci ve vergi algısı açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı bu araştırmanın konusudur.

Gelecekte oluşturulacak vergi politikalarının söz konusu araştırmanın sonuçları ışığında oluşturulması vergi uyumunu arttırarak vergi kapasitesine ulaşmaya hizmet edecek ve vergi gelirlerinde artışa neden olacaktır. Çalışma vergi algısı ve vergi bilincini Akdeniz Üniversitesi ölçeğinde araştıran ikinci çalışmadır ve bu nedenle de mevcut literatürün geliştirilmesine katkı niteliğindedir. Çalışmada Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi nasıl algıladığı, Türk Vergi Sistemi'ne (TVS) ilişkin tutumu, vergilerin öğrencilerin oy tercihleri üzerindeki etkisi, vergi affı uygulamaları ve kaçakçılık faaliyetlerine ilişkin tutumu ve öğrencilerin vergi bilinç düzeyleri tespit etmeye çalışılmıştır.

2. Teorik ve Kavramsal Çerçeve

Vergi günümüz ekonomik ilişkiler içindeki en önemli iktisadi olaylardan bir tanesini oluşturur. Vergi bir taraftan kamusal hizmetlerin ve kamu kesiminin finansman kaynağını oluşturur, diğer taraftan iktisadi aktörlerin gelir, servet ve harcama düzeyini etkiler. Vergi ve vergi toplama faaliyeti siyasal karar alma süreçleri tarafından belirlenmekle birlikte, bir toplumun sosyo-kültürel yapısı ile de yakından ilişkilidir. Bir mali olay olarak vergi hem siyasal ve ekonomik gelişmelerden hem de toplumsal ve kültürel gelişmelerden etkilenir. Bu yönüyle vergi mali sosyolojik bir olgudur. Mali bir olayın toplumsal, kültürel ve dinsel yönleri vardır ve bu durum dikkate alınmadığında toplumsal gerçekliği anlamak ve açıklamak mümkün olmaz. Mali olaylar doğası gereği siyasetle de iç içedir ve hem siyasal ve iktisadi gelişmelerden hem de toplumsal gelişmelerden etkilenir (Çelebi, 2012). Bu nedenle yurttaşların ve mükelleflerin vergileri nasıl algıladıkları ve hissettikleri son derece önemli bir konudur.

Bireylerin vergiye ilişkin bireysel ve toplumsal tutumlarının sosyo-psikolojik bir bağlamı vardır. Mali olayların sosyo-psikolojik bir yaklaşımla incelenmesi mali psikolojiyi gündeme getirmektedir (Şenyüz, 1995, s.4). Mali psikoloji, mali olayların bireyler üzerindeki etkileriyle, bireylerin mali araç ve olaylar karşısındaki tepkilerini araştırmakta ve vergileme, vergilerin yapısı, devlet bütçesi, kamu harcamaları bileşenleri, devlet borçlanmasının birey ve toplum üzerindeki etkileri ve toplumun bu uygulamalara ilişkin tepkilerini konu edinmektedir. Başka bir ifadeyle mali psikoloji diğer maliye politikası araçlarıyla birlikte çoğunlukla vergi politikalarının bireyler tarafından nasıl algılandığı ve toplumun bu politikalara karşı tutum ve davranışlarını incelemektedir (User, 1992, s.63). Bireylerin ve toplumun vergi algısı, vergiyi nasıl değerlendirdikleri ve vergiye karşı gösterdikleri tepkiler vergi psikolojisi ile açıklanmaktadır. Bireylerin ve mükelleflerin vergilere neden tepki verdiğini incelemek vergiden beklenen amaç ve hedeflere ulaşılması, vergiye gönüllü uyumun sağlanabilmesi için son derece önemlidir. Çünkü vergi devletin diğer mali araçlarından farklıdır ve bireylerin harcanabilir gelirini azalttığından bireyler üzerinde doğrudan doğruya etkisini hissettiren bir araçtır (Aydoğan, 2017, s.15). Bireylerin vergiye ilişkin tutum ve davranışlarını inceleyen vergi psikolojisi araştırmaları farklı amaçları gerçekleştirmek için kullanılabilir. Burada öncelikli amaç vergi politikalarının etkinliğini arttırmaktır. Ayrıca vergi psikolojisi, küreselleşme sürecinde dünya ile bütünleşmeyi, vergiye uyumu kolaylaştırmak ve sosyal hayatı düzenleme noktasında vergilerin insanlar üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkileri azaltmak gibi birçok amaca hizmet etmektedir.

Bireylerin vergi ödeme ya da ödememe konusunda nasıl bir tutum sergilediği vergiyi nasıl algıladıklarıyla ilgili bir durumdur (Aktan ve Çoban, 2006, s.6). Vergiyi doğru algılamak kamusal hizmetlerin karşılığı olarak algılamakla ilişkilidir. Vergiyi bu şekilde algılayan bireyler vergi ödemede daha sağduyulu olacaklardır. Vergilerin toplumun yararına kullanılacağı ve topluma hizmet olarak yansıyacağının bilincine varılması vergi gelirlerine de olumlu yansıyacaktır. Buna karşılık vergiyi zorla alınan bir yük olarak algılamak bireylerin vergi ödemede isteksiz olmalarına neden olacaktır. Vergi ödemeye istekli olmayan yükümlü kayıt dışılığa başvuracaktır. Sonuç olarak toplumun vergiyi doğru algılaması, vergi alanındaki kayıt dışı ekonominin azaltılması açısından son derece önemlidir. Bu durum vergi gelirlerinin arttırılmasına da katkı sağlayacaktır (Sağbaş ve Başoğlu, 2005, s.126). Vergi bilincinin oluşabilmesi için verginin olumlu bir şekilde algılanması gerekmektedir. Vergi algısı bireylerin içsel ve dışsal uyarıcıların etkisiyle vergiye dair zihninde oluşturduğu yargı olarak ifade edilebilir (Sağlam, 2013, s.319). Verginin toplumda olumlu bir şekilde algılanarak vergi bilincinin oluşması, toplanacak vergi gelirlerini doğrudan etkileyecektir. Vergiyi doğru algılamak vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak kabul etmekle ilişkilidir. Verginin kamu harcamalarının karşılığı olarak algılandığı ve buna ilişkin olarak vergi bilincinin yüksek olduğu toplumlarda bireyler vergiye ilişkin yükümlülüklerini yerine getirecek ve devletin ihtiyaç duyduğu gelirin sürekliliği sağlanacaktır.

Vergi bilinci, kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi açısından verginin önemini bilen yurttaşların vergi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmedeki isteklilik düzeyidir. Verginin gerekliliği konusunda toplumsal düzeyde bir farkındalık olması vergi bilincinin yerleşmesi için son derece önemlidir. Siyasal iktidarlar topladıkları vergilerin topluma tekrar ve etkin bir şekilde kamu hizmeti olarak döneceğine toplumu ikna etmelidir. Bireylerin vergiye ilişkin davranışları sonuca katkı sağlamaktadır ancak vergi bilinci, bireysel değil toplumsal bir nitelik taşımaktadır (Akdoğan, 2014, s.192-193). Vergi bilincinin oluşması için bireyler kamu harcamaları ile ödedikleri vergiler arasında bağlantı kurabilirse vergi ödemenin gerekli olduğuna kanaat getirebilirler. Bireyler piyasa mallarından doğrudan fayda sağlarken kamu mallarından dolaylı olarak ve soyut fayda sağlamaktadırlar. Bu durum kamusal malların piyasa mallarına göre çok daha az kabul görmesine neden olmaktadır. Şüphesiz bu durum vergiye ilişkin davranışları olumsuz etkilemektedir. Ancak bireyin en yüksek düzeyde fayda elde etmek istemesi onun vergiye karşı davranışını belirleyen tek faktör değildir. Bireyin vergi yükünü psikolojik olarak nasıl algıladığı (subjektif vergi yükü), ahlaki duyarlılığı ve bazı zihinsel süreçlerin de etkisi olabilmektedir. Başka bir ifadeyle, verginin ekonomik maliyetinin yanında birtakım ahlaki maliyetlerinin olduğu söylenebilir. Vergi bilincinin oluşturulmasında mali bağlantı anlayışı çerçevesinde bir psikolojik anlaşma söz konusudur. Ayrıca yüksek vergi bilincinin oluşturulmasında vergi mükelleflerinin algı, tutum ve davranışlarının etraflıca analiz edilmesi gerekmektedir (Kitapçı, 2015, s.23-91).

Vergi bilinci, vergi ödeyenlerin ödediği vergiler ile topluma sunulan kamusal mal ve hizmetler arasında bağlantı kurabilmesidir. Bu bilinç düzeyi kişinin içinde yaşadığı toplumdan etkilenmektedir. Vergi bilincinin oluşturulması için vatandaşların devletin fonksiyonlarını yerine getirmek için ihtiyaç duyduğu finansmanın sadece vergiler ile karşılanabileceğinin bilincinde olması gerekmektedir (Savaşan ve Odabaş, 2005, s.9-10). Bu farkındalık kapsamında mükelleflerin vergiye ilişkin tüm alanlarda bilgi sahibi olması vergi bilinci olarak ifade edilebilir. Ayrıca vergi bilinci mükelleflerin verginin neden alındığını bilmesidir. Fakat vergi bilinci sadece vergi ödeme bilinci olarak algılanmamalıdır.

Bireyin vergiyi nasıl algıladığı ve buna bağlı olarak bireyde oluşacak vergi bilinci hem psikolojik hem de sosyolojik birçok faktörden etkilenmektedir. Vergi denetim ve cezaları belli bir seviyeye kadar vergi bilincini arttırırken, toplumun vergi bilincini arttırmak çoğunlukla sosyolojik ve psikolojik faktörlere bağlıdır. Vergi mükelleflerinin vergi karşısındaki davranışları vergiye uyumun ve dolayısıyla vergi bilincinin bir yansımasıdır. Bu yansımanın toplum açısından belirlenebilmesi için mükelleflerin tutum ve davranışlarını etkileyebilecek faktörlerin bilinmesi gerekir (Bağdigen ve Erdoğan, 2010, s.106). Devletin vergileri toplamasındaki başarısı bireylerin vergiye yönelik tutum ve davranışlarıyla doğru orantılıdır. Bireylerin vergi algısı ve vergi bilincini etkileyen çok sayıda unsur vardır. Bu unsurlar, bireylerin devletin uyguladığı politikalara bakışları, toplanan vergilerin siyasi iktidar tarafından ne amaçla kullanıldığı, vergi suç ve cezalarına yönelik değerlendirmeleri, diğer mükelleflerin vergiye ilişkin davranışları, vergi yükü olarak ifade edilebilir (Çelebi ve ark., 2019, s.3).

Vergiye karşı tutum ve davranışları etkileyen bireysel unsurlar bireyin kendisinden kaynaklanan faktörlerdir. Bu faktörler bireyden bireye değişiklik gösteren subjektif faktörlerdir (Aydoğan, 2017, s.17). Çalışmada vergi bilinci ve vergi algısını belirleyen faktörler; bireyin sahip olduğu demografik özellikler (cinsiyet, yaş eğitim, gelir düzeyi vb.), vergi ahlakı, subjektif vergi yükü, vergi ödeme gücü, siyasi iktidara bakış, devlete olan bağlılık ve güven, kamu harcamalarının algılanma düzeyi ve mükelleflerin diğer mükellefler hakkındaki görüşleri olarak ele alınmıştır.

3. Literatür İncelemesi

Türkiye'de yükseköğretim öğrencilerinin vergi algısı ve vergi bilincini araştıran çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar örneklem kapsamı açısından birkaç noktada toplanabilir. Bunların ilki çalışmaların önemli bir kısmı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin (Ömürbek, Çiçek ve Çiçek 2007; Sağlam 2013; Serinkan ve Erdoğan, 2017; Ayrangöl, Tekdere ve Çadırcı 2017; Barlas ve Güney, 2017; Başdağ 2017; Karlılar ve Kıral 2018; Tabakan ve Orçun, 2018; Gürçam ve Moç, 2019; Yanık ve Doğan, 2022) vergi algısı ve vergi bilincini ölçmeye dayalıdır. Ömürbek ve ark., (2007) vergi ile cinsiyet arasında oldukça anlamlı bir farklılık olduğu, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla vergiye uyum gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Yanık ve Doğan (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışma farklı sonuçlara ulaşmıştır. Buna göre öğrencilerin vergi bilinç ve algılarının cinsiyet ve yaş gruplarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Vergi bilinç ve algısına yönelik görüşlerde öğrenim görülen bölüme göre anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmış ve bu görüşlerin neler olduğu ve hangi gruplar arasında olduğu yapılan analizler sonucunda tespit edilmiştir. Karlılar ve Kıral (2018) ise, öğrencilerin bölümü ve sınıfının vergi ahlak, vergi bilinci ve vergi tutumu üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın akademik başarı düzeyi, vergi ahlakı ve vergi tutumu ifadeleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır.

İkinci kısımdaki çalışmalar ise bir bütün olarak tek bir üniversite ya da farklı üniversiteler (Aydemir 2013; Akkara ve Gencel 2016; Teyyare ve Kumbaşlı 2016; Çiçek ve Bitlisli 2017; Bulu 2018; Karacan 2019; Özdemir 2021) ölçeğinde yapılan araştırmalardan oluşmaktadır. Aydemir'in (2013) Süleyman Demirel Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi öğrencilerini kapsayan çalışmasında vergi ödemek vatandaşlık görevidir önermesi açısından üniversiteler arası anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun vergi aflarının vergisini ödeyen mükelleflere haksızlık olarak değerlendirdikleri ve devletin toplanan vergilerin (eğitim, sağlık, savunma vb.) kullanım alanlarına yönelik izledikleri politikaların vergiye ilişkin davranışları etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Teyyare ve Kumbaşlı (2016) İzzet Baysal Üniversitesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi maliye bölümü öğrencilerini kapsayan çalışmalarında 1. sınıf ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinin vergi bilincini ve vergi ahlak düzeylerinin ve vergiye ilişkin yoğun eğitim alan maliye bölümlerinin bu düzeye etkisini araştırmıştır. Çalışmada öğrencilerin vergi bilinci ve vergi ahlak düzeyleri üniversitede aldıkları eğitimle doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin vergi, vergi bilinci ve vergi ahlakı düzeylerinin yüksek olduğu, maliye bölümünde verilen mali ve vergi konusundaki eğitim arttıkça vergi bilinci ve vergi ahlak düzeylerinin arttığı, 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek vergi bilincine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Son kısımda yer alan az sayıda çalışma ise maliye-ilahiyat (Yeşilyurt 2015; Kıral 2018) gibi farklı iki bölümü ya da hukuk-ilahiyat (Koban ve Bulu 2017) gibi farklı fakülteleri kapsamaktadır. Yeşilyurt (2015) Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi maliye bölümü öğrencileri ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakı algısını araştırdığı çalışmasında, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin vergi bilinç düzeyi ve vergi ahlakının maliye bölümü öğrencilerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kıral (2018) ise Çukurova Üniversitesi maliye ve ilahiyat öğrencilerinin sosyo-kültürel faktörler ile vergi ahlakı arasında anlamlı bir farklılık olduğu, buna karşın sosyo-kültürel faktörler ve cinsiyet arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda çalışmada ilahiyat bölümü öğrencilerinin devlete güven düzeyinin maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Koban ve Bulu (2017) Gaziantep Üniversitesi Hukuk ve İlahiyat fakültesi öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada Hukuk Fakültesi öğrencileri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu, Hukuk Fakültesi öğrencilerinin vergi farkındalığının ve sahip olduğu vergi bilincinin İlahiyat fakültesi öğrencilerine göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte kadın öğrencilerin vergiye gönüllü uyuma ilişkin yaklaşımı, erkek öğrencilere göre istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır.

4. Yöntemsel ve Metodolojik Çerçeve

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi algısı ve vergi bilincini etkileyen faktörleri belirlemek, öğrencilerin demografik özellikleri, cinsiyetleri, öğrenim gördükleri fakülte ve bölümlerin vergiye yaklaşımları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmak ve öğrencilerin vergi algısı ve vergi bilinci düzeylerini belirlemektir.

Türkiye'nin önemli üniversitelerinden olan Akdeniz Üniversitesi'nde yapılan bu çalışma, üniversite öğrencilerinin vergiye ilişkin görüşlerinin tespiti, TVS ve uygulanan vergi politikalarını nasıl değerlendirdikleri, vergiye karşı olumlu ya da olumsuz davranışlarının incelenmesi son derece önemlidir. Gelecekte oluşturulacak vergi politikalarının söz konusu araştırmanın sonuçları ışığında oluşturulması vergi uyumunu arttırarak vergi kapasitesine ulaşmaya hizmet edecek ve vergi gelirlerinde artışa neden olacaktır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma Akdeniz Üniversitesi Konyaaltı ve Çallı Kampüslerinde öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Veri toplamada kullanılan ifadelere katılım sağlayan öğrenciler 2021-2022 Eğitim ve Öğretim dönemini kapsamaktadır.

4.3. Araştırmanın Kitlesi (Evren) ve Örneklem

Araştırmanın kitlesi Akdeniz Üniversitesi'nde 2021-2022 Eğitim ve Öğretim döneminde öğrenim gören öğrencilerdir. Akdeniz Üniversitesi'nde 24 fakülte, 7 enstitü, 12 meslek yüksekokul ve 4 yüksekokul bulunmaktadır. 2021 yılı itibarıyla Akdeniz Üniversitesi'nde 66.209 öğrenci öğrenim görmektedir (Akdeniz Üniversitesi İdare Faaliyet Raporu, 2021:45). Bu rakam yuvarlanarak kitle 66.000 olarak alınmıştır. Kitle varyansı bilinmediğinden Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye 4.sınıf öğrencilerinden 40 öğrencinin katılımıyla ön örnekleme yapılmıştır. Ön örnekleme sonucu örneklem varyansı elde edilerek kitlenin bilindiği durumda kullanılan formül ile örneklem büyüklüğü elde edilmiştir. Ön örnekleme sonucu kitleden yaklaşık 300 örneklem çekilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Çalışmada örneklem büyüklüğü 300 ve üzeri olarak kararlaştırılmıştır. Öğrencilere toplam 656 anket uygulanmış, bazı anketlerin analize dahil edilmeyecek kadar tahrip edilmesi sebebiyle 37 anket analize dahil edilmemiştir. Geriye kalan 619 anket kontrol edildikten sonra SPSS 27 (Statiscal Package for Social Sciences) paket program ile analiz edilmiştir.

4.4. Araştırmanın Yöntemi ve Anket Formu

Çalışmada literatürde konuya ilişkin çalışmalardan elde edilen demografik bilgiler ve ifadeler kullanılarak anket formu oluşturulmuştur (Ömürbek ve ark., 2007; Yeşilyurt 2015; Dökmen ve Ova 2016; Sağbaş ve Saruç 2003; Kıral 2018). Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilere ait 21 sorudan oluşan demografik bilgiler, ikinci bölümde ise öğrencilerin vergiye ilişkin tutum ve davranışlarını belirlemeye yönelik 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış 38 ifade bulunmaktadır. Katılımcılar bu ifadelere "Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde katılma derecelerine göre cevap vermişlerdir.

4.5. Veri Analizi ve Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Veri seti analizinde sosyal bilimler alanında istatistiksel analiz için kullanılan SPSS paket program kullanılmıştır. Veriler girildikten sonra kontrol edilmiş, hatalı veriler düzeltilmiş ve veriler analize hazır hale getirilmiştir. Verilerin sayısal olarak dağılımlarının (adet bazında) belirlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Elde edilen verilere ilişkin varyans, standart sapma, yüzde değerler için ise tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır.

Çalışmada bağımsız iki grup arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için Bağımsız İki Örneklem t testi (Independent Sample t Test) veya parametrik olmayan karşılığı Mann-Whitney U testi, birbirinden bağımsız ikiden fazla grup arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) veya parametrik olmayan karşılığı Kruskall Wallis testlerine başvurulmuştur. Gruplar arasındaki farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığının tespiti için Post Hock testlerinden Tukey ve Schfee testleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar %95 güven aralığında $P<0,05$ anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

4.6. Güvenilirlik ve Faktör Analizi Sonuçları

Veri setinin normallik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Araştırmacılar kullanılan ölçeğin ne kadar güvenilir olduğunu ölçmek için çoğunlukla Cronbach Alpha katsayısını kullanmaktadırlar. Cronbach Alpha katsayısı 0 ve 1 arasında değer alır ve 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Mert, 2016, s.121; Terzi, 2019, s.76). Cronbach Alpha katsayısı 0,722 olarak elde edilmiştir. Bu değer 1'e yakın olduğundan ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Faktör analizinde amaç çok sayıda sürekli değişkenden boyut indirgeyerek az sayıda faktörler elde etmektir. Çalışmada 38 ifadeden oluşan ölçeğe açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. 38 ifadeden bazıları çok fazla bilgi kaybına uğradığı bazıları da aynı faktörde toplandığı (binişik madde) için toplamda 18 ifade analiz dışı bırakılmıştır (Binişik maddelerin madde yükleri arasındaki fark <0,10 ise ifade analizden çıkarılmıştır). Literatürde bilgi değeri (extraction) 0,30 ve üzeri değerler kabul edilmektedir ancak ölçeğe doğrulayıcı (yeni geliştirilecek) faktör analizi uyguladığımızdan 0,40 ve üzeri değerler alınmıştır. Analizler yapılırken AFA sonucunda elde edilen 20 ifade ve beş alt boyuttan oluşan "Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Ölçeği" kullanılmıştır. 20 ifadeden oluşan ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,726 ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,803 bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Bolarinwa, 2015).

Ölçeğin yapı geçerliliğinin test edilmesi için alt boyutların Cronbach's Alpha değerleri bulunmuştur. Alt boyutlarda elde edilen değerlerin genellikle kabul edilebilir değerin üzerinde olduğu Tablo 1'de görülmektedir. Alt boyutların Cronbach Alpha değerleri ikinci (TVS) ve beşinci (vergi-seçmen davranışı) alt boyutlarda düşük düzeyde kalmıştır. Vergi-seçmen davranışı ve TVS alt boyutların Cronbach's Alpha değerleri orta düzeyde güvenilir kabul edilebilir sınırda olmakla birlikte diğer alt ölçeklerin 0,60'ın üzerinde olması ve bu alt ölçek değerlerin de bu değere yakın olması sebebiyle kabul edilebilecektir. Literatürde ölçek ya da ölçek alt boyut ifade sayısının az olması (onun altında) durumunda Cronbach's Alpha değerinin düşük çıkabileceği ifade edilmiştir (Balorinwa, 2015). Bu bilgiler ışığında vergi-seçmen davranışı ve TVS alt boyutlarının da güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Tablo 1: Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

KMO=0,803 Barlett testi için Ki-Kare=4051,992, P=0,000 Toplam varyans açıklama oranı=%60,218 Cronbach's Alpha=0,750	
Boyut	Madde
Faktör 1:Vergi Algısı Cronbach's Alpha: 0,841 Toplam varyans açıklama oranı: %21,46	Vergi1-Vergi bir vatandaşlık görevidir (0,756) Vergi2-Vergi ödemek ahlaki bir sorumluluktur (0,708) Vergi4- Vergi devletin vatandaşlarına sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin ve yaptığı kamu harcamalarının bir karşılığı olarak alınmaktadır (0,532) Vergi5-Vergi devletle vatandaş arasındaki ekonomik ilişkinin temelidir (0,620) Vergi17- Vergiler ödenmezse kamu hizmetleri aksayabilir (0,457) Vergi22- Devlet daha iyi hizmet sunmak için vergi alır (0,434)
Faktör 2:Türk Vergi Sistemine Bakış Cronbach's Alpha:0,688 Toplam varyans açıklama oranı: %9,96,	Vergi7-Ödediğim vergilerin tam olarak karşılığını aldığımı düşünüyorum (0,586) Vergi12 -Türkiye'de adil bir vergi sistemi olduğunu düşünüyorum (0,687) Vergi32- Ülkemizde yapılan vergi denetimlerinin etkili ve yeterli olduğunu düşünüyorum (0,475) Vergi38- Ödediğim vergilerin doğru kullanıldığından şüphem yoktur (0,592)
Faktör 3:Vergiye Uyumu Azaltan Nedenler (Vergi affı-Kaçakçılık) Cronbach's Alpha:0,755 Toplam varyans açıklama oranı: %15,4	Vergi15- Vergi kaçakçılığının yaygın olması vergi ödeme isteğini azaltır (0,609) Vergi16 - Başka mükelleflerin vergi kaçırması benim vergiye bakışımı olumsuz etkiler (0,602) Vergi18 - Vergi afları vergisini ödeyen dürüst mükellefin vergiye karşı tutumunu olumsuz etkiler (0,546) Vergi19- Vergilerin ne amaçla harcandığını bilmek vergi bilincini arttırır (0,516) Vergi21- Yüksek vergi oranları bireylerin vergi kaçırmasına neden olur (0,452)
Faktör 4:Vergi Bilinci Cronbach's Alpha:0,774 Toplam varyans açıklama oranı: %7,04	Vergi6-Bir mükellef olarak hangi vergileri ne oranda ödediğimi biliyorum (0,608) Vergi8-Ülkemizdeki vergi oranları hakkında yeterli bilgiye sahibim (0,767) Vergi13- Türk vergi sistemi hakkında yeterli bilgiye sahibim (0,736)
Faktör 5:Vergi-Seçmen Davranışı Cronbach's Alpha:0,562 Toplam varyans açıklama oranı: %6,33	Vergi26-Desteklemediğim bir parti vergileri azaltacağını söylerse bu partiye oyumu veririm (0,689) Vergi34-Bir mükellef olarak vergi yükümü azaltacak partiye oy veririm (0,671)
Parantez içerisinde maddelerin oransal değişimleri (communalities) verilmiştir.	

4.7. Araştırma Soruları

Çalışmada Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi algısı ve vergi bilincini ölçmek için beş tane araştırma sorusu tasarlanmıştır. Araştırma soruları şunlardır:

1. Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi bilinci var mıdır?
2. Öğrencilerin vergiye ilişkin görüşlerinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin vergiye ilişkin görüşlerinde üniversite eğitiminin etkisi var mıdır? Buna bağlı olarak 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğrencilerin vergiye ilişkin görüşlerinde ön lisans ve lisans öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Öğrencilerin vergiye ilişkin görüşlerinde farklı fakülteler ve bölümler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4.8. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları

Ankete katılan 619 öğrencinin demografik bilgilerine ait frekans dağılımları tablolarda görülmektedir. Ankette 619 veri bulunmaktadır ve veri setinde kayıp veriye rastlanmamıştır.

Tablo 2: Demografik Bilgilere İlişkin Frekans Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde
Kadın	311	50,2	100,0
Erkek	308	49,8	49,8
Uyruk			
TC	602	97,3	97,3
Diğer	17	2,7	100,0
Medeni Durum			
Evli	9	1,5	1,5
Bekar	610	98,5	100,0
Yaş			
18-20 Yaş	193	31,2	31,2
21-24 Yaş	380	61,4	92,6
25 Yaş Üzeri	46	7,4	100,0
Öğrenim Türü-Düzeyi			
Ön Lisans Örgün	68	11,0	11,0
Lisans Örgün	500	80,8	91,8
Lisans İkinci Öğrenim	28	4,5	96,3
Tezli Yüksek Lisans	15	2,4	98,7
Tezsiz YL	1	0,2	98,9
Doktora	7	1,1	100,0
Sınıf Düzeyi			
Hazırlık	10	1,6	1,6
1. Sınıf	149	21,1	25,7
2. Sınıf	156	25,2	50,9
3. Sınıf	118	19,1	70,0
4. Sınıf	143	23,1	93,1
4. Sınıf ve üzeri	22	3,6	96,6
Lisansüstü	21	3,4	100,0
Çalışma Durumu			
Evet	85	13,7	13,7
Hayır	534	86,3	100,0
Gelir Vergisi Mükellefiyet Durumu			
Evet	77	12,4	12,4
Hayır	542	87,6	87,6
Toplam	619	100,0	100,0

Tablo 3: Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Ölçeği Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Boyutlar	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Vergi_algısı	619	1,00	5,00	3,6319	,86971
TVS	619	1,00	5,00	1,8889	,88055
Vergi_affı_kaçakçılık	619	1,00	5,00	4,0333	,77843
Vergi_bilinci	619	1,00	4,50	2,9300	,84033
Vergi_seçmen davranışı	619	1,00	5,00	3,2383	1,00170

Tablo 3'te vergi algısı ve vergi bilinci ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin istatistiklere göre en yüksek ortalama 4,03'lük değerle vergi-affı kaçakçılık boyutuna ait olduğu görülmektedir. Katılımcılar vergi affı uygulamalarının ve vergi

kaçakçılık faaliyetlerinin bireylerin vergi uyumunu azaltan faktörler olduğunu çok yüksek oranda desteklemişlerdir. Literatürde söz konusu uygulamaların vergiye gönüllü uyumu azalttığını ifade eden çalışmalar bulunmaktadır. Nitekim Alkan (2009) yaptığı anket çalışmasında katılımcıların çoğunluğunun vergi aflarının vergi ödevinin yerine getirilmesinde olumsuz bir uygulama olduğunu tespit etmiştir.

Akdeniz Üniversitesi öğrencileri vergi algısı skorunun (3,63) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili Karacan (2019) Sakarya ilinde ön lisans öğrencilerinin katılım sağladığı ampirik çalışmasında, öğrencilerin büyük çoğunluğunun vergiyi bir vatandaşlık görevi olarak gördüğü ve vergi skorunun beş üzerinden 3,22 olduğunu tespit etmiştir. Bu anlamda AÜ öğrencilerinin vergi algısının daha yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir. Öğrenciler vergiyi kamu harcamalarının ve hizmetlerinin karşılığı olarak görmekte, verginin devletle vatandaş arasındaki ilişkinin temeli olduğunu düşünmektedirler.

Katılımcı öğrencilerin ortalamanın üzerinde (2,93) vergi bilincine sahip olduğu ancak TVS'ye ilişkin olumsuz bakış açısı sergiledikleri görülmektedir. Öğrenciler TVS hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, yapılan vergi denetimlerinin etkili ve yeterli olmadığını ve adil bir vergileme yapılmadığını düşünmektedirler. Ayrıca katılımcılar yüksek vergi yükünün oy tercihlerini etkileyebileceğini düşünseler de, desteklemedikleri partinin vergileri azaltması durumunda bile oy tercihlerinin değişmeyeceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda AÜ öğrencilerinin oy tercihlerini ekonomik değil ideolojik veya sosyo-kültürel olarak belirledikleri söylenebilir. Vergi yükünün ve vergi oranlarının öğrencilerin oy tercihleri üzerinde kısmen etkili olduğu, siyasi görüşlerin oy tercihleri üzerinde daha çok etkili olduğu tespit edilmiştir. Türkiye ölçeğinde daha önce yapılan bir çalışmada (Sağbaş ve Saruç 2003) vergi politikalarının seçmenlerin oy tercihleri üzerinde etkisinin bulunmadığı ortaya konulmuştur. Geçen yirmi yılda benzer sonuçların elde edilmesi ülkemizin bu konuda gelişimi açısından düşündürücüdür. Şöyle ki vergiler, vatandaş ve siyasi iktidar arasında hesap verme ilişkisinin kurulmasını sağlayan en önemli sosyal ve ekonomik mekanizmalardır. Söz konusu bulgular ışığında Türkiye'de vergilerin seçmen tercihlerini belirlemede işlevsiz durumda olduğu söylenebilir.

4.8.1. Bağımsız t Testi ile Elde Edilen Bulgular

Yapılan t-testi sonucuna göre kadın ve erkek vergi algısı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Kadın ve erkek öğrencilerin olumlu bir vergi algısına sahip oldukları görülmektedir. Konu ile ilgili literatürde benzer ve farklı sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır. Alkan (2009) Zonguldak ilinde mükelleflerin davranışlarını araştırdığı yüksek lisans çalışmasında vergi algılamada cinsiyete göre bir farklılık olmadığı tespit etmiştir. Ömürbek ve ark., (2007) yaptıkları çalışmada ise erkek öğrencilerin vergiyi daha olumlu algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4: Vergi Algısının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Erkek	308	3,65	0,93	0,043	0,618**	**0,537***
Kadın	311	3,61	0,79			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamsızdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=6,150, P=0,013						

Tablo 5: Vergi Bilincinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Erkek	308	3,01	1,083	0,17	2,176**	**0,030***
Kadın	311	2,84	0,921			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=7,981, P=0,005						

Öğrencilerin vergi bilincinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız iki örneklem t- testi ile test edilmiştir. Buna göre kadın ve erkek öğrencilerin vergi bilinci arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin vergi bilinç düzeyleri daha yüksektir. Konu ile ilgili Ömürbek ve ark., (2007), Gürçam ve Moç (2019)

çalışmalarında erkeklerin vergi bilinç düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda elde edilen bulgular çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Buna karşın Sarasa ve Sarasa-Perez (2016) İspanya Alicante Üniversitesi'nde yaptığı çalışmada, kadın ve erkek öğrenciler arasında vergi sorumluluğu ve vergi sistemi hakkında aynı düzeyde bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 6: Türk Vergi Sistemine Bakışın Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Erkek	308	1,83	0,922	-0,102	-1,443**	**0,150***
Kadın	311	1,93	0,834			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamsızdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,945, P=0,331						

Yapılan testin sonuçlarına göre P<0,05 eşitliği sağlanamadığından (P=0,150>0,05) kadın ve erkek ortalamalarının eşitliğini ifade yokluk hipotezi 0,05 yanılma düzeyinde kabul edilerek Türk vergi sistemine ilişkin tutumda kadın erkek arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7: Vergi Affı-Kaçakçılığa İlişkin Tutumun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Erkek	308	4,09	0,808	0,119	0,136**	**0,055***
Kadın	311	3,97	0,743			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=2,233, P=0,136						

Vergi affı-kaçakçılık tutumunda kadın ve erkek öğrencilerin ortalamaları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yoktur. Erkek öğrenciler vergi affı ve kaçakçılığın vergiye ilişkin davranışları olumsuz etkileyeceğini kadınlardan daha fazla desteklemişlerdir. Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi affı ve kaçakçılığa genel olarak olumsuz tutum sergiledikleri görülmüştür. Benzer şekilde Aydemir (2013) çalışmasında Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi aflarının vergisini ödeyen dürüst mükelleflere haksızlık olduğunu düşündüklerini tespit etmiştir. Diğer taraftan Sağlam (2013), Cansız (2006), Altun ve ark., (2017), Yenigün (2012), Çoban (2004) çalışmalarında vergi aflarının vergi uyumuna ilişkin etkilerine yönelik benzer sonuçlar elde etmişlerdir.

Tablo 8: Vergi-Seçmen Davranışına İlişkin Tutumun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Erkek	308	3,33	1,044	0,019	2,344**	**0,019***
Kadın	311	3,14	0,949			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=3,387, P=0,066						

Vergi-seçmen davranışına ilişkin tutumların cinsiyete göre farklılaştığı Tablo 8'de görülmektedir. Yapılan analizin sonuçlarına göre P<0,05 (0,019<0,05) olduğundan kadın ve erkek öğrencilerin vergi-seçmen davranışlarına ilişkin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Erkek öğrenciler vergi oranlarının azaltılması durumunda oy tercihlerinin değişebileceğine kadın öğrencilerden daha fazla destek vermişlerdir.

Tablo 9: Vergi Algısının Gelir Vergisi Mükellefiyet Durumuna Göre Karşılaştırılması

Gelir Vergisi Mükellefiyeti	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Evet	77	3,44	0,96	-0,21	-1,987**	**0,047***
Hayır	542	3,65	0,853			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=2,577, P=0,109						

Öğrencilerin vergi algısı gelir vergisi mükellefiyet durumlarına göre farklılaşmaktadır. Katılımcıların genel olarak vergi algısının yüksek olduğu ancak gelir vergisi mükellefi olmayan öğrencilerin olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10: Vergi Affı-Kaçakçılığa İlişkin Tutumun Gelir Vergisi Mükellefiyet Durumuna Göre Karşılaştırılması

Gelir Vergisi Mükellefiyeti	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Evet	77	3,74	0,938	-0,325	-3,467**	**0,001***
Hayır	542	4,07	0,745			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=2,932, P=0,087						

Öğrencilerin gelir vergisi mükellefiyet durumlarına göre vergi affı-kaçakçılığa ilişkin tutumları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Gelir vergisi mükellefi olmayan öğrenciler, vergi afları uygulamalarının ve vergi kaçakçılık faaliyetlerinin vergiye ilişkin tutumları olumsuz etkilediğini gelir vergisi mükellefi olanlara göre daha çok desteklemişlerdir. Ayrıca vergi bilinci (P:0,331), TVS (P:0,994) ve vergi-seçmen davranışı (P:0,747) alt boyutlarında GV mükellefiyet durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 11: Vergi Bilincinin Öğrencilerin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Çalışma Durumu	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Evet	85	3,13	1,030	0,235	2,006**	**0,045***
Hayır	534	2,89	1,002			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,003, P=0,959						

Herhangi bir işte çalışan ya da çalışmayan öğrencilerin vergi bilinç düzeyleri arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Herhangi bir işte çalışan öğrencilerin vergi bilinç düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlar olan vergi algısı (P:0,683), TVS (P:0,834), vergi affı-kaçakçılık (P:0,232) ve vergi-seçmen davranışı (P:0,432) alt boyutlarında çalışan veya çalışmayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 12: Vergi Bilincinin Öğrencilerin Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Öğrenim Düzeyi	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Ön Lisans	68	3,19	0,970	0,308	2,377**	**0,018***
Lisans	500	2,88	1,009			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,262, P=0,609						

Öğrencilerin vergi bilinci ortalamaları ön lisans-lisans düzeylerinde farklılık göstermektedir. Ön lisans öğrencilerinin vergi bilinç düzeylerinin lisans öğrencilerinden daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ön lisans öğrencilerinin vergi bilincinin daha yüksek düzeyde olması örneklemin alındığı Meslek Yüksek Okulları ile ilişkili olabilir. Zira

ön lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır ve aldıkları vergi eğitimine bağlı olarak vergi bilinç düzeylerinin daha yüksek düzeyde olması olası bir durumdur.

Tablo 13: Türk Vergi Sistemine Bakışın Öğrencilerin Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Öğrenim Düzeyi	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Ön Lisans	68	2,13	0,941	0,277	2,452**	**0,015***
Lisans	500	1,85	0,864			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,173, P=0,677						

Ön lisans-lisans öğrencilerinin TVS'ye ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık vardır ve ön lisans öğrencilerinin vergilerle aldıkları kamu hizmetleri arasında mali bağlantı kuramadıkları, TVS'nin adaletsiz olduğunu, toplanan vergilerin doğru kullanılmadığını, vergi denetimlerinin etkili ve yeterli olmadığını lisans öğrencilerine nazaran daha çok destekledikleri analiz edilmiştir.

Tablo 14: Vergi Affı-Kaçakçılığa İlişkin Tutumun Öğrencilerin Öğrenim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Öğrenim Düzeyi	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
Ön Lisans	68	3,70	0,826	-0,356	-3,503**	**0,001***
Lisans	500	4,06	0,780			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,363, P=0,547						

Ön lisans-lisans düzeylerinde vergi affı-kaçakçılığa ilişkin tutum arasında anlamlı farklılık vardır. Lisans öğrencileri vergi afları ve kaçaklığın vergiye ilişkin davranışları olumsuz etkilediğini ön lisans öğrencilerinden daha çok destek vermişlerdir. Vergi algısı (P:0,167) ve vergi-seçmen davranışı (P:0,558) alt boyutlarının ön lisans ve lisans düzeyinde farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 15: Vergi Affı-Kaçakçılığa İlişkin Tutumun Öğrencilerin Sınıf Düzeyine (1.sınıf-4.sınıf) Göre Karşılaştırılması

Sınıf Düzeyi	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
1. sınıf	149	3,86	0,803	-0,223	-2,401**	**0,017***
4. sınıf	143	4,08	0,787			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,100, P=0,752						

Tablo 15'te görüldüğü üzere vergi affı ve kaçakçılığa ilişkin tutumun 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasında farklılaştığı görülmektedir. 4. sınıf öğrencileri vergi afları ve kaçakçılığın vergiye karşı tutumu olumsuz etkilediğini 1. sınıflara nazaran daha çok desteklemişlerdir. Bununla birlikte vergi algısı (P:0,822), vergi bilinci (P:0,216), TVS (P:0,194), vergi-seçmen davranışı (P:0,260) alt boyutlarının 1. ve 4. sınıflar arasında farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 16: Vergi Algısının Maliye ve İlahiyat Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
İlahiyat	31	3,93	0,689	0,065	0,327**	**0,745***
Maliye	32	3,86	0,886			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamsızdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=1,599, P=0,211						

Öğrencilerin vergi algısı ortalamalarının maliye ve ilahiyat bölümü öğrencileri arasında farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Her iki bölüm öğrencilerinin vergiyi olumlu algıladıkları ve vergi algı skorlarının ortalamanın üzerinde yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 17: Vergi Bilincinin Maliye ve İlahiyat Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
İlahiyat	31	2,82	0,973	-0,578	0,254**	**0,012***
Maliye	32	3,40	0,783			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=1,327, P=0,254						

Tabloda görüldüğü üzere maliye ve ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır. Maliye bölümü öğrencilerinin vergi bilincinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum maliye bölümü öğrencilerinin vergi ile ilgili eğitim almaları ile açıklanabilir. Karacan (2019) çalışmasında vergi dersi alan öğrencilerin vergi bilincinin daha yüksek düzeyde olduğunu tespit ederek benzer sonuçlar elde etmiştir. Konu ile ilgili Gürçam ve Moç (2019), Yeşilyurt (2015) çalışmalarında ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilincinin maliye bölümü öğrencilerinden daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koyarak tam tersi sonuçlar elde etmişlerdir.

Tablo 18: Türk Vergi Sistemine Bakışın Maliye ve İlahiyat Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
İlahiyat	31	2,68	0,856	0,662	2,908**	**0,005***
Maliye	32	2,02	0,946			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,400, P=0,529						

Öğrencilerin TVS'ye bakışında maliye ve ilahiyat bölümleri arasında anlamlı farklılık olduğu (P=0,005<0,05) görülmüştür. İlahiyat bölümü öğrencileri TVS'ye ilişkin olumlu tutumu maliye bölümü öğrencilerinden daha yüksektir. Maliye ve ilahiyat bölümü öğrencilerinin TVS'ye ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık vardır ve maliye bölümü öğrencilerinin vergilerle aldıkları kamu hizmetleri arasında mali bağlantı kuramadıkları, TVS'nin adaletsiz olduğunu, toplanan vergilerin doğru kullanılmadığını, vergi denetimlerinin etkili ve yeterli olmadığını ilahiyat öğrencilerine nazaran daha çok destekledikleri analiz edilmiştir. İlahiyat bölümü öğrencilerinin TVS'ye olan olumlu tutumunu vergiyi içselleştirerek kutsal bir görev gibi gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 19: Vergi Affı-Kaçakçılığa İlişkin Tutumun Maliye ve İlahiyat Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
İlahiyat	31	3,70	0,920	-0,540	-2,562**	**0,013***
Maliye	32	4,24	0,747			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=2,456, P=0,122						

Öğrencilerin vergi affı-kaçakçılığa ilişkin tutumunda maliye ve ilahiyat bölümleri arasında anlamlı farklılık vardır. Her iki bölümde öğrenim gören öğrencilerin vergi-affı ve kaçakçılık uygulamalarının vergiye ilişkin davranışları olumsuz etkilediğini ortalamanın üzerinde katılsalar da, Maliye bölümü öğrencilerinin vergi affı ve kaçakçılığın vergiye ilişkin davranışlara olumsuz etkileri olduğunu ilahiyat bölümü öğrencilerinden daha yüksek düzeyde destek verdikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar maliye bölümü öğrencilerinin almış oldukları vergi eğitiminin sonucu olarak vergi bilinç düzeylerinin yüksek olması ve buna bağlı olarak verginin gerekliliğini kavramaları, vergi affı ve kaçakçılığın vergiye karşı davranışları olumsuz etkileyerek vergiye gönüllü uyumu azaltacağının farkında olmaları ile açıklanabilir.

Tablo 20: Vergi-Seçmen Davranışına İlişkin Tutumun Maliye ve İlahiyat Bölümlerine Göre Karşılaştırılması

Bölüm	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Fark	t	P
İlahiyat	31	2,91	0,966	-0,002	-0,011**	**0,991***
Maliye	32	2,92	0,889			
*:.05 yanılma düzeyinde anlamsızdır. **: Bağımsız iki örneklem test istatistiği Varyansların homojenliği için; F=0,326, P=0,570						

Öğrencilerin vergi-seçmen davranışına ilişkin tutumlarının maliye ve ilahiyat bölümü öğrencileri arasında farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Her iki bölüm öğrencileri vergi yüklerinin azaltacak partiye oy verecekleri, vergi oranlarının azaltılması durumunda oy tercihlerinin değişebileceği tespit edilmiştir.

4.8.2. One Way Anova ve Kruskal Wallis Testleri ile Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu kısmında ikiden fazla birbirinden bağımsız kitlenin ortalamalarının eşitliğini test etmek için One Way Anova testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tek yönlü varyans analizi parametrik bir testtir ve iki önemli varsayımı vardır. Varsayımlardan birincisi örneklemin (grupların) çekildiği kitlelerin normal dağılması ve kitlelerin homojenliği (kitle varyanslarının eşitliği) varsayımıdır. Bu varsayımlardan herhangi biri bile sağlanamazsa parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testine başvurulmalıdır (Mert, 2016, s.75). Vergi algısı ve vergi bilinci ölçeğinin alt boyutlarda öğrencilerin eğitim gördüğü fakültelere göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans analizi ve Kruskall Wallis testi ile test edilmiştir. Araştırmada 23 fakülteden örneklem bulunmaktadır ancak gruplar arası analizlerde kararlaştırılan (yeterli örneklem sayısına sahip olan) 12 fakülte dahil edilmiştir. Gruplar arası anlamlı fark bulunduğunda farklılığı yaratan grup ya da grupları bulmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey ve Scheffe testleri kullanılmıştır.

Tablo 21: Vergi Algısının Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Fakülteler	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Min.	Max.	F	P	Farklılığı Yaratan Grup/Gruplar
Edebiyat	31	3,56	0,939	1	5	3,830	**0,001***	İlahiyat Fen Güzel Sanatlar Mühendislik
Fen	34	**4,07**	0,582	2,83	5			
Güzel Sanatlar	31	**3,23**	0,902	1,17	5			
Hukuk	31	3,56	0,893	1,67	5			
İİBF	67	3,78	0,867	1,50	5			
İlahiyat	32	**3,96**	0,704	2,00	5			
İletişim	30	3,51	1,025	1,00	5			
Mimarlık	32	3,34	0,838	1,00	5			
Mühendislik	35	**3,31**	0,853	1,33	5			
Tıp	55	3,76	0,867	1,00	4,83			
Turizm	31	3,67	0,737	1,67	5			
Ziraat	32	3,23	0,721	1,33	4,5			
Toplam	441	3,61	0,867	1,00	5			
Shapiro Wilk W testine göre grupların .05 yanılma düzeyinde Normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Barlett testine göre kitle varyansları .05 yanılma düzeyinde homojendir. F: Tek yönlü varyans analizi test istatistiği *:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır. Farklılığı yaratan gruplar Tukey testi ile .05 yanılma düzeyinde bulunmuştur.								

Testin sonuçlarına göre P=0,001<0,05 olduğundan öğrencilerin vergi algısı fakülteler ortalamaları arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Farklılığı yaratan grupların İlahiyat, Fen, Güzel Sanatlar ve Mühendislik fakülteleri olduğu görülmektedir. Tablo 21'de görüldüğü üzere fakültelere göre vergi algısının genel olarak ortalamanın üzerinde yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Vergi algılama skoru en yüksek fakültenin Fen Fakültesi olduğu arkasından da İlahiyat Fakültesi geldiği görülmektedir.

Tablo 22: Vergi Bilincinin Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Fakülteler	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Min.	Max.	F	P	Farklılığı Yaratan Grup/Gruplar
Edebiyat	31	2,55	1,058	1,00	5,00	1,044	**0,001***	Mimarlık İİBF İletişim Hukuk
Fen	34	2,91	0,813	1,33	4,00			
Güzel Sanatlar	31	2,78	0,952	1,00	5,00			
Hukuk	31	**3,44**	1,044	1,33	5,00			
İİBF	67	**3,34**	0,092	1,67	5,00			
İlahiyat	32	2,85	0,968	1,00	5,00			
İletişim	30	**3,27**	0,910	2,00	5,00			
Mimarlık	32	**2,48**	1,06	1,00	4,67			
Mühendislik	35	**2,95**	1,066	1,00	5,00			
Tıp	55	2,68	1,019	1,00	5,00			
Turizm	31	2,92	0,941	1,00	4,67			
Ziraat	32	2,79	1,128	1,00	5,00			
Toplam	441	2,93	1,001	1,00	5,00			

Shapiro Wilk W testine göre grupların .05 yanılma düzeyinde Normal dağılım gösterdiği bulunmuştur.
Barlett testine göre kitle varyansları .05 yanılma düzeyinde homojendir.
F: Tek yönlü varyans analizi test istatistiği
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır.
Farklılığı yaratan gruplar Tukey testi ile .05 yanılma düzeyinde bulunmuştur.

Katılımcı öğrencilerin vergi bilinci ortalamalarının öğrenim gördükleri fakültelere göre farklılaştığı görülmektedir. Farklılığı yaratan grupların Mimarlık, İİBF, İletişim, Hukuk fakülteleri olduğu ortaya konulmuştur. En yüksek vergi bilinci skoruna sahip olan fakülteler Hukuk Fakültesi ve İİBF olmakla birlikte üçüncü sırada İletişim Fakültesi gelmektedir. En düşük vergi bilinci skoruna sahip olan fakültenin Mimarlık Fakültesi olduğu görülmektedir. İİBF'nin yoğun bir şekilde vergi eğitimi alması nedeniyle vergi bilincinin yüksek düzeyde olması beklenen bir durumdur. Konu ile ilgili Karacan (2019) Sakarya Üniversitesi'nde yaptığı çalışmasında vergi dersi alan öğrencilerin vergi bilinç düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır ki, bu durum çalışmadan çıkan ampirik bulguları desteklemektedir. Ayrıca Hukuk Fakültesinde de öğrencilere vergi ile ilgili bazı temel eğitimlerin verilmesi vergi bilinç düzeylerinin yüksek olması sonucunu doğurmuştur.

Tablo 23: Türk Vergi Sistemine Bakışın Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Fakülteler	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama Rank	KW	P	Farklılığı Yaratan Grup/Gruplar
Edebiyat	31	1,66	0,66	203,89	38,444	**0,001***	İlahiyat Fakültesi
Fen	34	1,82	0,85	215,66			
Güzel Sanatlar	31	1,57	0,59	185,53			
Hukuk	31	1,66	0,88	187,60			
İİBF	67	1,90	0,82	235,10			
İlahiyat	32	**2,74**	0,90	335,05			
İletişim	30	1,60	0,69	182,47			
Mimarlık	32	2,01	1,01	238,50			
Mühendislik	35	1,69	0,77	198,73			
Tıp	55	1,79	0,74	219,34			
Turizm	31	1,81	1,09	197,97			
Ziraat	32	2,02	1,00	234,45			
Toplam	441	1,86	0,88				

Shapiro Wilk W testine göre grupların .05 yanılma düzeyinde Normal dağılım göstermediği bulunmuştur.
Barlett testine göre kitle varyansları .05 yanılma düzeyinde homojen değildir.
KW:Kruskal Wallis test istatistiği
*:.05 yanılma düzeyinde anlamlıdır.
Farklılığı yaratan gruplar Mann Witney U testi ile .05 yanılma düzeyinde belirlenmiştir.

Öğrencilerin TVS'ye bakışları arasında fakülteler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Tek Yönlü Varyans analizinin varsayımları sağlanamadığından Kruskal Wallis testi ile test edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördüğü fakültelere göre TVS'ye bakışı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Farklılığı yaratan grubun İlahiyat Fakültesi olduğu tespit edilmiştir. TVS'ye bakış skorlarının genel olarak düşük düzeyde kaldığı görülmekle birlikte en yüksek skorun İlahiyat Fakültesine aittir. Bir diğer ifadeyle İlahiyat Fakültesi öğrencileri TVS'nin adaletli olduğunu, ödenilen vergilerin doğru kullanıldığını, denetimlerin etkili ve yeterli olduğunu diğer fakülte öğrencilerinden daha çok savunmaktadırlar. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin TVS'ye bu olumlu bakışı, vergiyi içselleştirerek kutsal bir görev gördükleri biçiminde yorumlanabilir. Katılımcı öğrencilerin vergi affı-kaçakçılık (P:0,337) ve vergi-seçmen davranışı (P:0,293) alt boyutlarında fakülteler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

5. Sonuç

Vergi ve vergi toplama faaliyeti hem siyasal karar alma süreçleri hem de bir toplumun sosyo-kültürel yapısı ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda ülkemizde verginin toplum tarafından doğru algılanması, vergi bilinç düzeyinin arttırılması, vergiye gönüllü uyumunun sağlanması etkin ve verimli bir vergi sistemi için son derece önemlidir.

Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin vergi algısını ve bilincini etkileyen faktörler siyasi iktidara bakış, vergilerin yapısı, mükelleflerin diğer mükellefler hakkındaki görüşleri, kamu harcamalarının algılanması, vergi adaleti, vergi afları, denetim ve cezaların caydırıcılık düzeyi gibi unsurlardır.

Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu vergiyi bir vatandaşlık görevi olarak algılamakta; vergiler ve kamu hizmetleri arasında mali bağlantı kurabilmektedir. Öğrencilerin çoğunlukla hangi vergiyi ne oranda ödediklerini ve aylık gelirlerinin ne kadarını vergi olarak ödediklerini tamamen bilmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin önemli bir bölümü vergilerin ödenmemesi durumunda kamu hizmetlerinin aksayacağını düşünmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular AÜ öğrencilerinin TVS'ye ilişkin olumsuz tutum sergilediklerini göstermiştir. Öğrencilerin TVS hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, yapılan vergi denetimlerinin etkili ve yeterli olmadığını ve adil bir vergileme yapılmadığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Vergi algısı, vergi bilinci, TVS ve vergi-seçmen davranışı alt boyutlarında 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bununla birlikte, vergi affı-kaçakçılığa ilişkin tutumlarda 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiş ve 4. sınıf öğrencilerinin skorunun daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, vergi algısı ve vergi-seçmen davranışı alt boyutlarının ön lisans ve lisans öğrencileri arasında farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın, vergi bilincinin ön lisans ve lisans öğrencileri arasında farklılaştığı ve ön lisans öğrencilerinin vergi bilincinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ön lisans öğrencilerinin vergi bilincinin daha yüksek düzeyde olması örneklemin alındığı Meslek Yüksek Okulu ile ilişkili olduğu kabul edilmektedir. Vergi affı-kaçakçılığa ilişkin tutumunda ön lisans ve lisans düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Lisans öğrencilerin vergi affı-kaçakçılığın vergiye karşı davranışları olumsuz etkilediğini ön lisans öğrencilerinden daha fazla savundukları sonucuna ulaşılmıştır.

Vergi dersi alan ve almayan öğrencilerin vergiye ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı test etmek için maliye bölümü ve İlahiyat Fakültesi öğrencileri karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ilahiyat ve maliye bölümü öğrencilerinin vergi algısı skorlarının ortalamanın üzerinde olduğu ve iki bölüm arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Vergi-seçmen davranışı alt boyutunda ilahiyat ve maliye öğrencileri arasında anlamlı farklılık olmadığı, vergi bilinci, TVS ve vergi affı-kaçakçılık alt boyutlarında ise bölümler arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Maliye bölümü öğrencilerinin vergi bilinç düzeylerinin İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden daha yüksektir. Bu durum maliye bölümü öğrencilerinin yoğun bir şekilde vergi dersleri alması ile açıklanabilir. Maliye bölümü öğrencileri İlahiyat Fakültesi öğrencilerine göre vergi affı uygulamalarının ve vergi kaçakçılık faaliyetlerinin vergi davranışlarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Bununla birlikte TVS'ye ilişkin tutumların ilahiyat ve maliye bölümü öğrencileri arasında farklılaştığı tespit edilmiş ve ilahiyat bölümü öğrencilerinin TVS algısı maliye bölümü öğrencilerine göre daha olumludur. Başka bir deyişle, İlahiyat Fakültesi öğrencileri vergi sisteminin adil olduğunu, yapılan denetimlerin yeterli olduğunu toplanan vergilerin doğru kullanıldığını düşünmektedir.

Literatürde vergi aflarının ve vergi kaçakçılık faaliyetlerinin vergiye ilişkin davranışları olumsuz etkilediğini ortaya koyan çok fazla çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre öğrenciler vergi aflarına sıcak bakmamakta ve afların sıkça uygulanmasının dürüst mükellefe zarar verdiğini düşünmektedir. Öğrencilerin vergi kaçırmanın yaygınlaşması durumunda vergiye uyumlarının azalacağı, yüksek vergi oranlarının vergi kaçakçılık faaliyetlerini artıracağına inandıkları görülmüştür. Dünya değerler anketi verilerine göre Türkiye yüksek düzeyde vergi ahlakına sahiptir. Buna bağlı olarak araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yarısı

vergi kaçırdıklarının duyulması halinde utanacaklarını beyan etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin ortalama düzeyde vergi ahlakına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öğrenciler vergi ve demokrasi arasında ortalama düzeyde bağ kurmakta, ödenen vergilerin doğru kullanılmadığını ve karşılığını alamadıklarını düşünmektedir. Öğrencilerin destekledikleri siyasi partinin mali politikalarını öğrenmek istedikleri, taraftar olmadığı partinin vergileri azaltsa bile oy tercihlerinin değişmeyeceği, vergi yükünün ve vergi oranlarının öğrencilerin oy tercihleri üzerinde kısmen etkili olduğu, siyasi görüşlerin oy tercihleri üzerinde daha çok etkili olduğu tespit edilmiştir. Türkiye ölçeğinde yapılan bir çalışmada (Sağbaş ve Saruç 2003) vergi politikalarının seçmenlerin oy tercihleri üzerinde etkisinin bulunmadığı ortaya koyulmuştur. Geçen yirmi yılda benzer sonuçların elde edilmesi ülkemizin bu konuda gelişimi açısından düşündürücüdür. Şöyle ki vergiler, vatandaş ve siyasi iktidar arasında hesap verme ilişkisinin kurulmasını sağlayan en önemli sosyal ve ekonomik mekanizmalardır. Söz konusu bulgular ışığında Türkiye'de vergilerin seçmen tercihlerini belirlemede işlevsiz durumda olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin vergi konusunda bilinçlenmesi gelecek nesilleri yetiştirecek olmaları noktasında daha da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda özellikle üniversite öğrencilerine fakülte ve bölüm ayrımı olmaksızın "Bütçe Okur Yazarlığı" adı altında seçmeli bir ders konulabilir. Bu noktada verginin gerekliliği, önemi ve kamunun ihtiyaç duyduğu gelirin sürekliliği için her bir vatandaşın sorumlu olduğu bilincinin yerleşmesine katkı sağlanabilir.

Teşekkür: Yazarlar Prof. Dr. Mehmet Mert'e katkıları için teşekkür eder.

Etik Kurul Onayı: Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay alınmıştır. Tarih: 25.03.2022 / Karar No: 124.

Bilgilendirilmiş Onam: Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- S.A., S.D.; Veri Toplama- S.D.; Veri Analizi/Yorumlama- S.D., S.A.; Yazı Taslağı- S.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- S.D., S.A.; Son Onay ve Sorumluluk- S.A., S.D.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Acknowledgements: The authors would like to thank Prof. Dr. Mehmet Mert for his contributions.

Ethics Committee Approval: Approval was received from Akdeniz University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee. Date: 25.03.2022 / Decision No: 124.

Informed Consent: Informed consent was obtained from the participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- S.A., S.D.; Data Acquisition- S.D.; Data Analysis/Interpretation- S.D., S.A.; Drafting Manuscript- S.A.; Critical Revision of Manuscript- S.D., S.A.; Final Approval and Accountability- S.A., S.D.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declare that this study has received no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Suzan Demir 0009-0000-3808-5781
Servet Akyol 0000-0001-5360-2660

KAYNAKLAR / REFERENCES

Alkan, A. (2009). *Vergi Bilinci Uygulamaları karşısında Mükellef Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Altun, N., Gürdal, T. ve Beşel, F. (2017). Mükelleflerin Vergiye Karşı Tutum ve Davranışları: Sakarya İli Alan Araştırması. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(1):39-48.

Akdoğan, A. (2014). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Akkara, Ö. ve Gencel, U. (2016). Yükseköğretim Öğrencilerinin Vergiye Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1): 28-48.

Aktan, C. C. ve Çoban, H. (2006). *Vergileme Ekonomisi ve Vergileme Psikolojisi Perspektiflerinden Vergiye Karşı Tutum ve Davranışları Belirleyen Faktörler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Aydemir, D. (2013). *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Vergiyi Algılaması: Göller Yöresi Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Aydoğan, D. S. (2017). Vergi Psikolojisinin Temelleri ve Vergiye Karşı Davranışları Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, (3):14-22.

Ayrangöl, Z. Tekdere, M. ve Çadırcı, B. D. (2017). Erzincan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Vergi Algılaması ve Bilinci Üzerine Bir İnceleme, *Sosyal Bilimler Dergisi-SOBİDER*, 4(10), 332-351.

Bağdigen M. ve Erdoğan A. (2010). Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*. 47 (548):95-112.

Barlas, E. ve Güney, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinç Düzeylerinin ve Fatura Duyarlılıklarının Ölçülmesi, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2): 177 – 197.

Başdağ, G. C. (2017). *Vergi Bilinci ve Vergiye Bakış Açısı Bağlamında Gönüllü Vergi Uyumu: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Bolarinwa, O.A. (2015). Principles and Methods of Validity and Reliability Testing of Questionnaires Used in Social and Health Science Researches. *Niger Postgrad Med* J;22: 195-201.

Bulu, J. (2018). *Vergi Farkındalığı ve Vergi Bilincinin Vergiye Gönüllü Uyum Üzerindeki Etkisi: Gaziantep Üniversitesi Öğrencileri Özelinde Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.

Cansız, H. (2006). Vergi Mükelleflerinin Vergiyi Algılama Hakkındaki Görüşleri: Afyonkarahisar İli Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2):115-138.

Çelebi, A. K., Mıynat M., Canbay T., Bulut Z. A., Mastar Ö., P., Akyol B, Ö. ve Tunçay, B. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci ve Vergi Algılarının Ölçülmesine Yönelik Ampirik Bir Araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Basımevi.

Çelebi, K. (2012). *Mali Sosyoloji Üzerine Denemeler*. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. Yayın no:418.

Çiçek, U. ve Bitlisli, F. (2017). Vergi Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci ve Farkındalığı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 10(2):261-277.

Çoban, H. (2004). *Vergi Mükelleflerinin Vergi Karşısındaki Davranışları Üzerine Ampirik Bir İnceleme: Denizli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Dökmen, G. ve Ova, C. (2016). Vergilerin Seçmen Davranışları Üzerine Etkisi: Sakarya İli Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15):20-37.

Gürçam, Ö.S. ve Moç T. (2019). Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Iğdır Üniversitesi İktisat Ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *BMIJ*, 7(4): 1405-1426.

Karacan, C. İ. (2019). *Ön Lisans Öğrencilerinin Vergiye Bakışı ve Vergi Bilinç Düzeyi: Sakarya İli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Karlılar, S ve Kıral, G. (2018). Vergiye Öğrenci Bakış Açısı: Çukurova Üniversitesi Örneği, *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 22(1):45-66.

Kıral, E. (2018). Vergi Ahlak ve Vergi Bilincini Etkileyen Faktörler: Çukurova Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Analiz. *Ömer Halis Demir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 11(2):150-167.

Kitapçı, İ. (2015). *Vergi Etiği ve Vergi Psikolojisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Koban, E. ve Bulu, J. (2017). Yükseköğretim Öğrencilerinin Vergi Farkındalığı ve Vergiye Gönüllü Uyuma Yönelik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi-SOBİDER*, 4(12): 118-139.

Mert, M. (2016). *SPSS Stata Yatay Kesit Veri Analizi Bilgisayar Uygulamaları*. 1. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

Ömürbek, N., Çiçek, H. G. ve Çiçek, S. (2007). Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları. *Maliye Dergisi*, 153, 102-107.

Özdemir, H. K. (2021). Lisans Öğrencilerinin Vergi Bilincinin Ölçülmesi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Maliye Bölümü Öğrencileri Örneği. *Karadeniz Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-15.

Sağbaş, İ. ve Saruç, N. T. (2003). Vergi Politikalarının Seçmenlerin Parti Tercihi Üzerindeki Etkisi: Ankete Dayalı Bir Araştırma. *Vergi Sorunları Dergisi*, s.180, ss.130-146.

Sağbaş, İ. ve Başoğlu, A. (2005). İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergiyi Algılaması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2):123-144.

Sağlam, M. (2013). Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci. *Sosyoekonomi*, 19(19).

Sarasa, C.P. & Sarasa-Perez, J. (2016). University Students' Tax Morale: A Study of Gender Within The University of Alicante, Spain. Proceedings of ICERI2016 Conference 14th-16th November 2016, 4594-4599. (Erişim Tarihi 02.04.2024) https://pdfs.semanticscholar.org/2da5/28fed7e86c94d7fbe685d507faca766097f3.pdf

Savaşan F. ve Odabaş, H. (2005). Türkiye'de Vergi Kayıp ve Kaçakçılığı Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (5)10:1-28.

Serinkan, C. ve Erdoğan, M. (2017). Vergi Bilinci Üzerine Ampirik Bir Araştırma: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(4) : 515-529.

Şenyüz, D. (1995). *Vergilendirmede Yükümlü Psikolojisi*. Bursa

Tabakan, G. ve Avcı, O. (2018). Vergi Bilinci Ve Vergi Tutumunu Etkileyen Faktörler: Aksaray Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Analiz. *Mali Çözüm*, Eylül-Ekim 29-59.

Terzi, Y. (2019). Anket, Güvenilirlik Geçerlik Analizi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü, Samsun.

Teyyare, E. ve Kumbaşlı, E. (2016). Vergi bilinci ve Vergi Ahlakının Gelişmesinde Maliye Bölümü Öğrencilerinin Rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16):1-30.

User, İ. (1992). Vergi Psikolojisi ve Vergilemenin Psikolojik Sınırı. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*. Sayı 1-2:63-78.

Yanık, A. ve Doğan, E. (2022) Vergi Bilinci ve Vergi Algısı: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *KOSBED*, 44(1):1-24.

Yeşilyurt, Ş. (2015). Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (32):36-56.

Atıf Biçimi / How cite this article

Demir, S., & Akyol, S. (2024). An empirical research on tax perception and tax awareness: the case of Akdeniz University. *Maliye Çalışmaları Dergisi-Journal of Public Finance Studies*
https://doi.org/10.26650/mcd2024-1511609